Olejniczak, Józef

Trzecie Spotkanie Staszicowskie w Pile

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 47/2, 239-240

2002

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Plansze wystawy zostały zaprojektowane przez Jolantę Mincberg. Scenariusz i spis obiektów wykonały Dorota Zamojska i Alicja Kulecka.

Wystawy ukazywały bogactwo i różnorodność wileńskiego życia naukowego, oświatowego i kulturalnego.

Alicja Kulecka
AGAD
Warszawa

TRZECIE SPOTKANIE STASZICOWSKIE W PILE

W dniu 21 września 2001 r. odbyło się w Pile trzecie Spotkanie Staszicowskie, podczas którego przedstawiono kilka referatów i komunikatów wzbogacających dotychczasowe ustalenia dotyczące Staszica.

Rozpoczął prof. Zbigniew Wójcik z warszawskiego Muzeum Ziemi PAN, który przedstawił informację o *Nowych staszicianach ze zbiorów Biblioteki Ukraińskiej Narodowej Akademii Nauk we Lwowie*. Autor zwrócił uwagę na dwa rękopisy, będące tłumaczeniami na język francuski dwóch tekstów Staszica: *O ziemiorodztwie gór dawniej Sarmacji a później Polski* oraz *O statystyce Polski*. Rękopisy te znajdują się w zespole dokumentów Aleksandra Sapiehy, który – według prof. Z. Wójcika – jest autorem tych tłumaczeń. W owym zespole jest również generalna plenipotencja Anny z Zamoyskich Sapieżyny dla Staszica. W lwowskiej bibliotece prof. Z. Wójcik znalazł również 5 listów Staszica z lat 1808–1820, dotyczących spraw Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Warszawie.

Prof. Jerzy Starnawski z Łodzi przygotował tekst o tym *Jak lubelskie środowisko uczciło setną rocznicę śmierci Staszica*. Przedstawiając dokonania edytorskie Lubelskiego Komitetu Obchodu Setnej Rocznicy Zgonu Stanisława Staszica (najpierw liczne artykuły w 17. numerze „Głosu Lubelskiego" z 1926 r., później zaś zawartość lubelskiej księgi zbiorowej wydanej w 1928 r.), autor referatu podniósł zasługi Zygmunta Kukulskiego, który w organizowaniu tego jubileuszu odegrał podobną rolę jak dwadzieścia lat wcześniej, również w Lublinie, Hieronim Łopaciński.

Następnie prof. Andrzej Abramowicz z Łodzi zaprezentował komunikat pt. *Mapa Staszica na kongresie w Bolonii w 1871 r.* Mowa była o piątym Congrès International d'Anthropologie et d'Archéologie Préhistoriques, podczas którego jeden z polskich uczestników Kongresu – Aleksander Przeździecki – zaprezentował mapę geologiczną Staszica jako wzór do projektu międzynarodowych map archeologicznych.

W dalszej kolejności prof. Marian Skrzypek z Warszawy przedstawił referat nt. *Naturalnej historii religii w „Rodzie ludzkim" Staszica*. Autor omówił Staszicowski wariant rozwoju religii, zwracając uwagę na jego oryginalność, oświadczając

przy tym, że jest zasługą Staszica włączenie się do europejskich, głównie francuskich, badań nad naturalną historią religii.

Później dr Bronisław Treger z Warszawy wygłosił referat pt. *Utopia Stanisława Staszica?* Polemizował w nim z poglądami wskazującymi na utopijny charakter teorii i działań Staszica (przede wszystkim z książką B. Szackiej: *Teoria i utopia Stanisława Staszica*, Warszawa 1965).

Prof. Janusz Skoczylas z Instytutu Geologii UAM w Poznaniu kontynuował rozpoczęty dawniej wątek badań nad recepcją działalności Staszica w dziewiętnastowiecznych publikacjach wielkopolskich. Tym razem przedmiotem jego komunikatu była informacja *O działalności Staszica na łamach tygodnika ilustrowanego „Lech" 1878–1879.*

Mgr Maciej Usurski z Muzeum Staszica w Pile zaprezentował referat *Udział Staszica w pracach Rady Stanu Księstwa Warszawskiego 1808–1810.* Swoją analizę oparł na publikowanych protokołach posiedzeń tej rady, rozpoczynając zaledwie szczegółowe omówienie udziału Staszica w pracach Rady Stanu Księstwa Warszawskiego i Królestwa Polskiego (następny fragment zostanie przedstawiony podczas kolejnego Spotkania Staszicowskiego).

Dr Stanisław Czarniecki z Krakowa przygotował materiał pt. *Staszic pisarz i Staszic działacz – o stosunku Stanisława Staszica do Żydów w Polsce.* Opierając się na dwóch tekstach Staszica: jednym z rozdziałów *Przestróg dla Polski* oraz broszurze *O przyczynach szkodliwości Żydów i środkach usposobienia ich, aby się społeczeństwu użytecznymi stali*, autor starał się odpowiedzieć na pytanie, czy Staszic był antysemitą? Dostrzegając w myśli Staszica wiele poglądów, których zaakceptować nie można, zarzut antysemityzmu zdecydowanie oddalił.

Dr Adam Wołk z Puław przedstawił referat pt. *Las w pisarstwie Staszica.* Przywołując teksty Staszica, głównie fragmenty dzienników podróży, analizował jego poglądy dotyczące roli lasów i ich wykorzystania.

Na zakończenie mgr Józef Olejniczak z pilskiego muzeum biograficznego przedstawił informację o *Rękopiśmiennych staszicianach w zbiorach Muzeum Stanisława Staszica w Pile.* Omówił krótko dwa listy Staszica i kilka podpisanych przez niego urzędowych dokumentów z epoki Księstwa Warszawskiego i Królestwa Polskiego, scharakteryzował rękopiśmienne odpisy *Uwag nad życiem Jana Zamoyskiego* i *Krótkiego rysu życia mego*, a także rękopisy dwóch artykułów W. Szajnochy o Staszicu oraz dokument pt. *Różne wiadomości historyczne Turobina i Czernięcina zebrane przez ks. Olszańskiego w 1878 r.*

Teksty wyżej wymienionych artykułów, wraz z uzupełnieniami, znajdują się w 3. numerze „Zeszytów Staszicowskich", który się ukazał.

Józef Olejniczak
Pilskie Muzeum Etnograficzne
Piła